

Vrije tijd voor kinderen en jongeren in de jeugdhulp: de brug tussen jeugdhulp, jeugdwerk en andere vrijetijdsaanbieders

Gebaseerd op onderzoek uitgevoerd
in 2023, in opdracht van Opgroeien

Recht op vrije tijd

- IVRK (1989), artikel 31: recht op
 - rust en vrije tijd,
 - deelneming aan spel en recreatieve bezigheden passend bij de leeftijd van het kind
 - vrije deelneming aan het culturele en artistieke leven

Opdracht overheid:
gelijke kansen op
culturele, artistieke en
creatieve bezigheden en
vrijtijdsbesteding
realiseren

Kinderen en jongeren in de
jeugdhulp hebben nood aan
specifieke rechten die hen
beschermen en ondersteunen
in hun ontwikkeling

- Decreet betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp (DRM)

Wat weten we uit onderzoek?

Drempels tot vrije tijd – context hulpverlening

- Structuur van de voorziening

“Na het onderwijs is er vrije tijd. Er is een keuze om mee te doen, maar als alternatief is er dan enkel ‘op de kamer zitten’ (gemeenschapsinstelling)

- Regels

“we willen dat hij meer doet, maar hij mag niet meer in contact komen met bepaalde jongeren, dus gewoon op straat hangen mag dan niet” (res voorziening)

- Gebrek aan infrastructuur of materiaal

- Vrije tijd als pedagogische tool

- Personeelsbezetting

“we moeten ook dikwijls in ons aanbod schrappen omdat er begeleiding wegvalt. Het moet ook veilig blijven” (opvangcentrum NBMV)

Drempels tot vrije tijd – context jongere

- Wisselende verblijfplaats
- Afstand tussen verschillende verblijfplaatsen
- Angst
 - Stigma
 - Innerlijke drempels
 - zelfcensuur
- NBMV: taalbarrière, stress over procedure, financiële druk

Onveilige hechting

OVER

DREMPELS

Drempels tot vrije tijd - vrijetijdsaanbod

- Financiële voorwaarden
- Geografische ligging
- Gebrek aan extra zorg of ondersteuning
- Aanbod kenbaar maken

Eigen empirisch onderzoek

Eén van de strategieën om de vrijetijdsparticipatie van deze doelgroep te verhogen is inzetten op samenwerking en netwerking tussen diverse actoren op mesoniveau.

Zelden structureel

Vraag naar meer

Op welke drempels botsen partners van samenwerkingsverbanden en wat zijn de werkzame factoren voor netwerken en samenwerkingen tussen jeugdhulp en vrije tijd?

desk
research

We weten al
wel wat

- Onderzoeken naar bruggenbouwen, inter-organisationale samenwerking, collectieve impact realiseren, evaluatie voorgaande projecten
- Vrije tijd van jongeren in een residentiële voorziening

Het is
complex

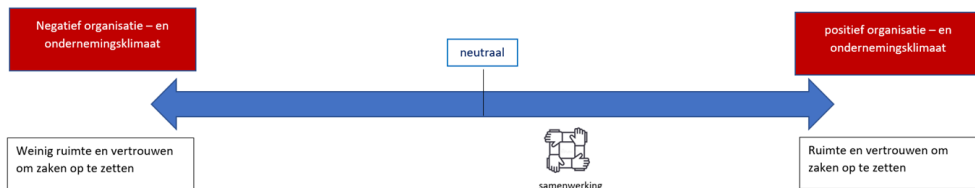
- Wat werkt voor wie, waarom, hoe en in welke omstandigheden
- het CAIMER-model

Empirisch onderzoek

Verkennde gesprekken (Bataljong, Ambrassade, Arktos, KRC, Vlaamse jeugdraad)

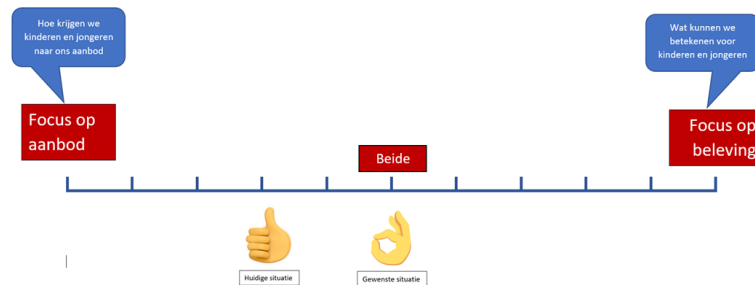
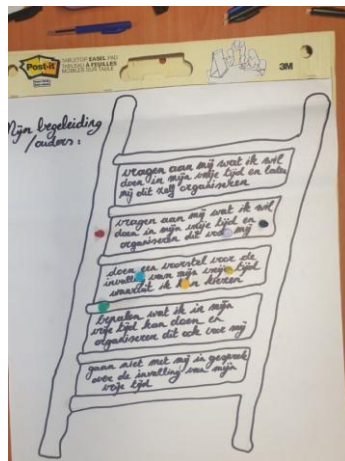
Bevraging samenwerkingen:

- Netwerkoefening
- Spiegeloefening
- Schaal oefening

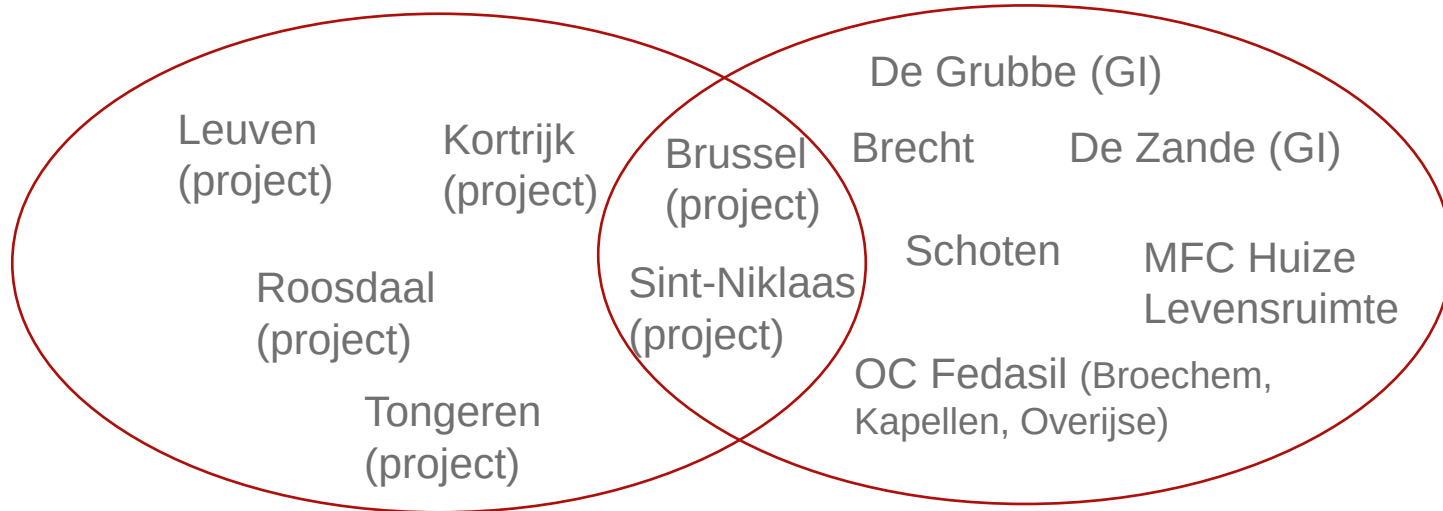
Bevraging jongeren

- Concept vrije tijd
- Schaal oefeningen
- participatieladder

(streven naar) duurzame samenwerking

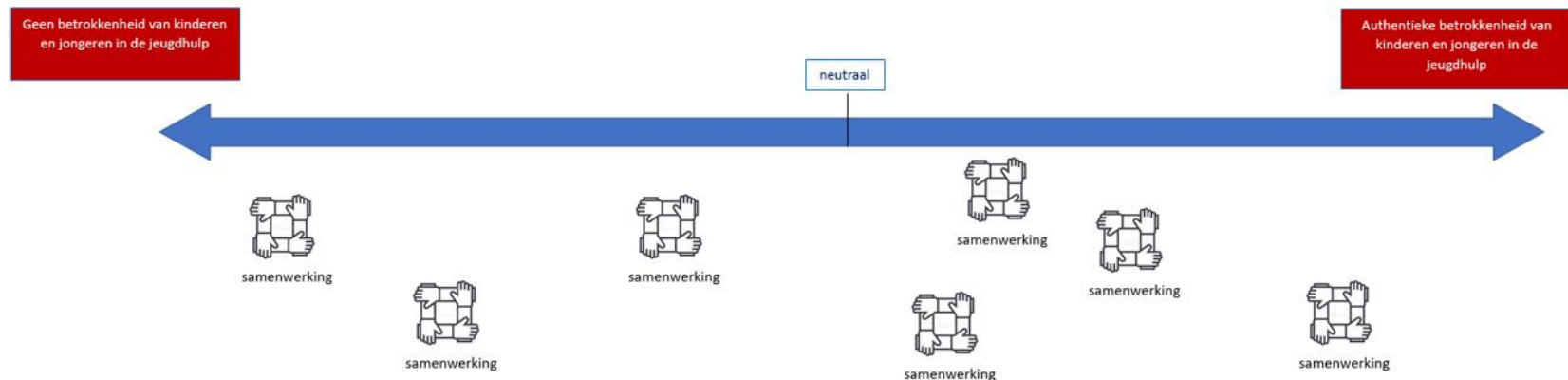
Losse samenwerking

Enkele interessante resultaten

Betrokkenheid van jongeren in de samenwerking

Zijn er kinderen en jongeren in de jeugdhulp actief in het samenwerkingsverband zelf?

Hoe wordt de stem van de jongeren in de jeugdhulp meegenomen bij:

De opmaak van de doelen?

De realisatie van de doelen?

De evaluatie van de doelen?

Heb je als groep het gevoel dat er echt rekening gehouden wordt met de stem van de jongeren in de jeugdhulp?

Betrokkenheid van jongeren in de samenwerking

- Is zeer moeilijk
- Lange termijnverbintenissen moeilijk haalbaar (gezien setting)
- Eerder reactief dan proactief
- Vraagt een mentaliteitswijziging
- Ervaringsdeskundige

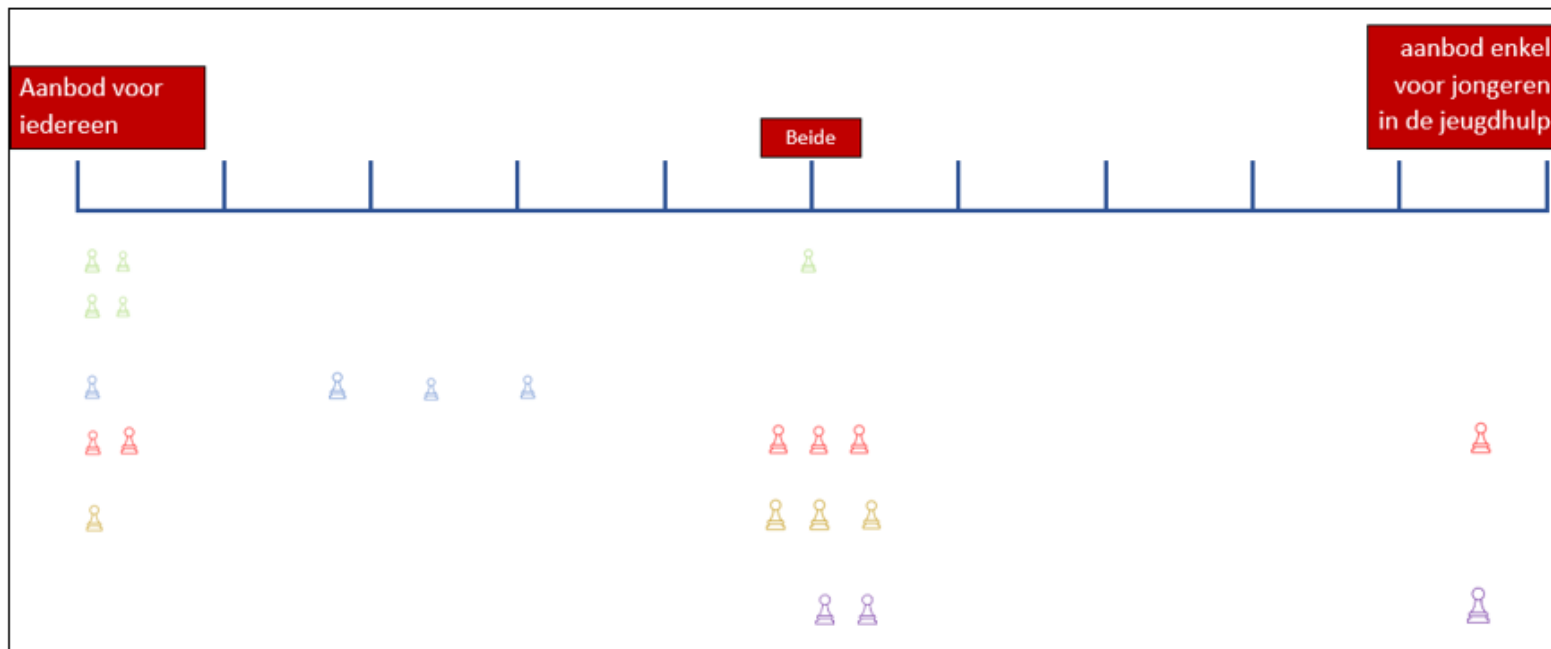
Alles is erop gericht dat ze vooral input krijgen, maar dat wil niet zeggen dat jongeren geen mening hebben. Het is een mentaliteitsverandering. (respondent ambulante jeugdhulp)

“ het is wel de bedoeling in de toekomst”

Inclusief of specifiek aanbod

Visie van de jongeren

Focus op inclusief of specifiek aanbod

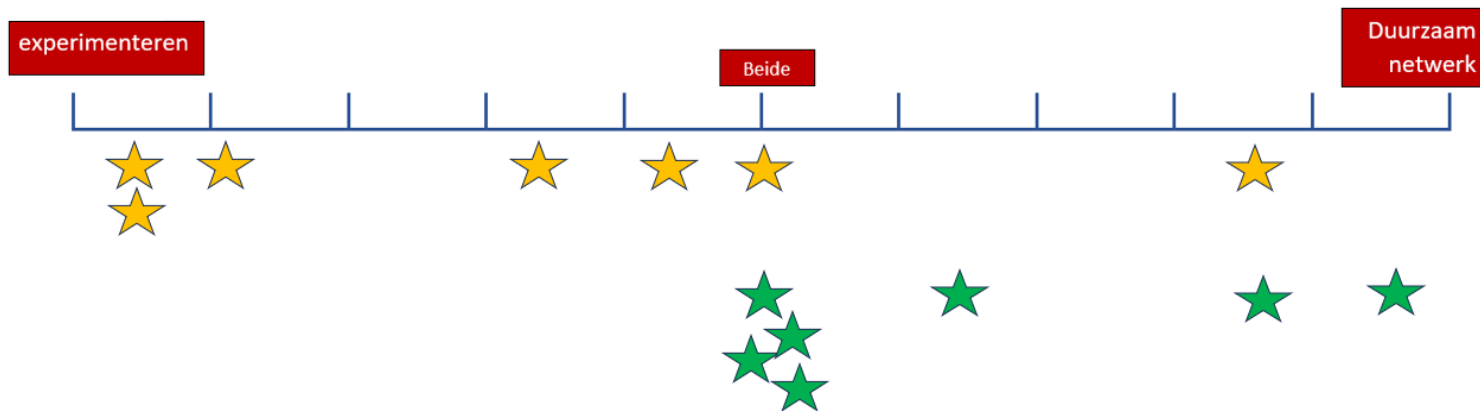
- voor sommige is een specifiek aanbod nodig is omdat zij niet tot een inclusief aanbod geraken
- idealiter zetten we in op inclusief aanbod, maar daar zijn soms wel tussenstappen voor nodig
- gewenste situatie is dat elke jongeren vrij kan kiezen tussen beide
- Het aanbod dat er is moet inclusiever worden. Maar de specifieke werkingen moeten ook kunnen blijven bestaan.
- er is ook grote vraag naar extern aanbod organiseren in een voorziening
- Wat heeft het regulier aanbod nodig aan ondersteuning?

brugfiguur

verduurzaming

“Het is vaak een verhaal van opportuniteiten. Want de middelen ontbreken.” (respondent voorziening jeugdhulp)

Het doel is dat het een duurzaam netwerk wordt, maar in de praktijk lukt dat niet altijd. Er zijn dingen die onuitgesproken stoppen.

Vrije tijd moet vrije tijd kunnen zijn en geen middel om jongeren te laten doorstromen naar hulpverlening.

Elk kind heeft recht op vrije tijd, spel en deelname aan culturele en artistieke activiteiten. Voor kwetsbare kinderen vraagt dit extra inspanning. Elke betrokken actor heeft hier zijn verantwoordelijkheid in op te nemen.

Aanbevelingen

“Ieders zaak, niemands taak”
(respondent Bataljong)

Verlagen van drempels

- Investeer in brugfiguren die door outreachend te werken de brug kunnen slaan naar (georganiseerde) vrije tijd voor kinderen en jongeren in de jeugdhulp
- Verlaag de financiële drempel tot deelname aan georganiseerde vrije tijd
- Versterk de kennis rond het belang van vrije tijd binnen jeugdhulpvoorzieningen
- Geef jongeren inspraak en eigenaarschap over de invulling van vrije tijd

Investeer in samenwerking

- Realiseer een lokaal netwerk waarin jeugdhulp, jeugdwerk en andere vrijetijdsaanbieders elkaar kunnen leren kennen
- Zet een lerend netwerk tussen jeugdhulpvoorzieningen op
- Gezamenlijke actie gericht naar een kwetsbare doelgroep moet duurzaam kunnen zijn
- Betrek de doelgroep bij het opzetten van acties

Het onderzoeksrapport kan je hier lezen:

[onderzoeksrapport Recht op vrije tijd op de brug tussen jeugdhulp,
jeugdwerk en andere vrijetijdsaanbieders.pdf](#)

Vragen?

Leen.sebrechts@ap.be

DIALOOGTAFELS

rond aanbevelingen

LOKAAL BESTUUR

ACTORROL

- Investeer structureel in brugfiguren waarbij je gebruik maakt van de expertise in het bestaande jeugdwelzijnsaanbod
- Werk financiële drempels bij het aanbod van vrije tijd weg (bijvoorbeeld via kansentarieven)
- Investeer in het verduurzamen van succesvolle projecten.
- Maak het vrijetijdsaanbod bekend bij jeugdhulpvoorzieningen. Reserveer daar waar mogelijk en wenselijk plaatsen voor deze doelgroep.

REGIEROL

- Ontwerp een gedragen jeugdbeleid met aandacht voor kinderen en jongeren in een kwetsbare situatie (waaronder kinderen en jongeren in de jeugdhulp)
- Coördineer en faciliteer samenwerking en netwerking tussen jeugdhulporganisaties en vrijetijdsorganisaties
- Zie dat hierbij ook de stem van de kinderen en jongeren vertegenwoordigd is
- Maak ruimte voor evaluatie van de samenwerking
- Gebruik het netwerk om daar waar rechten geschonden worden politiserend te werken naar het Vlaamse beleid toe

VLAAMSE OVERHEID

ACTORROL

- Investeer structureel in brugfiguren waarbij je gebruik maakt van de expertise in het bestaande jeugdwelzijnsaanbod
- Promoot en ondersteun lokale samenwerkingsverbanden
- Zet in op een sterke connectie tussen het Agentschap Opgroeien en het Departement Cultuur, Jeugd & Media
- Investeer in het verduurzamen van succesvolle projecten

REGIEROL

- Neem de realisatie van kwaliteitsvolle vrije tijd voor kinderen en jongeren in een kwetsbare situatie als concrete actie op in het decreet Vroeg en Nabij en het jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan, benoem hierbij expliciet de kinderen en jongeren in de jeugdhulp
- Ontwikkel duidelijke kaders en kwaliteitseisen voor jeugdhulporganisaties gericht op het recht op vrije tijd
- Ondersteun een kritisch-reflectieve organisatiecultuur in jeugdhulporganisaties
- Faciliteer en coördineer een platform waarop jeugdhulporganisaties good practices kunnen delen met betrekking tot vrije tijd
- Ondersteun jeugdwerk en vrijetijdsactoren in het werken met kwetsbare groepen

JEUGDHULPORGANISATIE

ACTORROL

- Investeer in tijd en middelen om een kwaliteitsvolle invulling van vrije tijd te realiseren
- Heb hierbij aandacht voor continuïteit en de ontwikkeling van een vrijetijdscultuur
- Maak je organisatie bekend bij vrijetijdsactoren
- Geef kinderen en jongeren inspraak bij de invulling van hun (recht op) vrije tijd, werk leefwereldgericht
- Betrek en ondersteun ook de ouders

REGIEROL

- Zet vrije tijd centraal in het organisatiebeleid en draag het belang hiervan uit naar alle medewerkers (creëer bewustzijn)
- Durf hierbij experimenteren, maak de discretionaire ruimte voor medewerkers groot genoeg, wees flexibel
- Faciliteer een kritisch-reflectieve organisatiecultuur
- Vaardig een medewerker met voldoende mandaat af om deel te nemen aan samenwerking- en netwerkmomenten
- Gebruik het netwerk om daar waar rechten geschonden worden politiserend te werken naar het beleid toe

VRIJETIJDFACTOREN

ACTORROL

- Ken de kwetsbare groepen in je omgeving en creëer bewustzijn hierrond
- Werk outreachend naar jeugdhulpvoorzieningen toe, ga je aanbod ter plaatse voorstellen
- Werk financiële drempels bij het aanbod van vrije tijd weg
- Benadruk het ongedwongen karakter van jeugdwerk

REGIEROL

- Neem deel aan samenwerkings- en netwerkmomenten, leer elkaar kennen
- Gebruik het netwerk om daar waar rechten geschonden worden politiserend te werken naar het beleid toe

Dialogotafel

Laat je inspireren!
Noteer wat je wil
meenemen naar je
regio

- Stel jezelf voor
 - Wie ben jij en waar werk je?
 - Heb je zicht op de deelname van kinderen en jongeren in de residentiële jeugdhulp aan vrijetijdsactiviteiten in je regio.
- Ga aan de slag met de aanbevelingen
 - Wat gebeurt er al je regio (waar je weet van hebt)?
 - Bekijk het voor jezelf
 - Wissel uit
 - Welke aanbevelingen lijken volgens jou prioritair om op in te zetten?
 - Hoe zou je dit aanpakken (of pak je dit aan)?
 - Wissel ervaringen uit.